

ВИКОРИСТАННЯ АУДИТУ ЕФЕКТИВНОСТІ ЯК ДІЄВОЇ ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Розглянута необхідність використання аудиту ефективності. Зазначено, що він відіграє важливу роль у механізмі дієвого державного фінансового контролю, що, як наслідок, сприяє забезпеченню належного рівня фінансово-бюджетної дисципліни та запобіганню її порушень.

Ключові слова: державний фінансовий контроль, аудит ефективності.

Рассмотрена необходимость использования аудита эффективности. Отмечено, что он играет важную роль в механизме действенного государственного финансового контроля, что, как следствие, способствует обеспечению надлежащего уровня финансово-бюджетной дисциплины и предотвращению её нарушений.

Ключевые слова: государственный финансовый контроль, аудит эффективности.

Considered the need for performance audit. Indicated that it plays an important role in the mechanism of effective state financial control, as a result, helps to ensure the proper level of fiscal discipline and prevention of irregularities.

Keywords: state financial control, performance audit.

Пожар Тетяна Олександрівна

**Державний вищий навчальний заклад «Українська академія
банківської справи Національного банку України»**

На сучасному етапі розвитку економіки України, що склався внаслідок переходу країни до ринкових відносин, проведення різноманітних реформ та загострення політичної ситуації, постає необхідність удосконалення фінансово-бюджетної політики й формування відповідних механізмів державного фінансового контролю як вагової складової фінансової системи країни. Проте, традиційні методи, які протягом тривалого часу використовувались при

проведенні державного фінансового контролю, сьогодні не виявляють своєї ефективності та результативності. Фінансова дисципліна і відповідальність знаходяться на досить низькому рівні, що, безперечно, посилює синергетичний ефект незаконного та неефективного використання бюджетних коштів [4, с. 228]. Тому метою бюджетного управління має стати підвищення результативності бюджетних видатків, а одним з інструментів її досягнення – запровадження аудиту їх ефективності.

Проблемами аудиту ефективності, у тому числі удосконаленням методичного забезпечення та обґрунтуванням необхідності його використання, займаються вітчизняні науковці, зокрема М. Бариніна, О. М. Кудирко, О.В. Жовніренко, І. В. Басанцов, О. Жадан, Н. Рубан, Н. Шевченко та інші.

На сьогодні аудит ефективності в Україні перебуває на етапі свого становлення. Слід відмітити, що результативне запровадження законодавчо регламентованого аудиту ефективності в практику державного фінансового контролю в Україні вимагає, на наш погляд, в першу чергу, науково обґрунтованого підходу до формування його концептуальних та методичних основ, серед яких: понятійний апарат, цілі, класифікаційні ознаки, форми реалізації аудиту ефективності, виконання його рекомендацій. У вітчизняній науковій думці сформувалися певні уявлення щодо базових категорій аудиту ефективності, проте все ж існує необхідність у поглибленні науково-методичних підходів щодо його організації та проведення.

Аудит ефективності є одним з найважливіших напрямів контрольної діяльності вищих органів фінансового контролю, особливо в бюджетній сфері.

Пріоритетний розвиток аудиту ефективності обумовлюється стратегічною метою реформування механізму державного фінансового контролю України, зокрема необхідністю:

- підвищення дієвості та ефективності державного фінансового контролю в усіх сферах бюджетної системи;
- формування і реалізації загальноприйнятих міжнародних принципів і правових основ при підготовці проекту державного бюджету, його виконання,

контролю за виконанням державного бюджету. Результатом цього буде зростання ступеня прозорості і публічності бюджетного процесу, що також гарантує попередження різного роду зловживань і порушень при витрачанні бюджетних коштів [3, с. 39];

- суттєвого покращення державного управління в умовах обмеженості фінансових ресурсів;

- публічності і прозорості діяльності державних органів, які використовують фінансові ресурси;

- переходу до бюджетування за результатами діяльності, в результаті чого прийняті рішення будуть базуватися на раціональних рішеннях, віддаючи перевагу фінансуванню найбільш пріоритетних програм.

Запровадження аудиту ефективності розпочалося в 60-х роках 20 століття і по сьогодні успішно застосовується багатьма зарубіжними країнами. В Україні ж напрацювання методичної бази аудиту діяльності бюджетних установ як нового методу державного фінансового контролю, що використовується у багатьох європейських країнах, відбувалося тільки впродовж останніх років.

Основоположним документом, що визначає ключову роль аудиту ефективності є Лімська декларація керівних принципів аудиту державних фінансів, у якій зазначається, що крім контролю за дотриманням законодавства та правильності фінансового управління, бухгалтерського обліку та звітності, існує також інший вид контролю, що спрямований на оцінювання результативності, ефективності та економічності державного управління. Цим самим аудит ефективності визначається як самостійна і досить важлива форма державного фінансового контролю.

Загалом під аудитом ефективності розуміють форму державного фінансового контролю, яка спрямована на здійснення оцінки досягнення запланованих показників (продуктивності, ефективності, якості), виявлення проблем у виконанні бюджетних програм та розробки пропозицій щодо підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів держави [1, с. 67].

Суб'єктами ж аудиту ефективності в Україні виступають органи, які

займаються завданнями проведення аудиту ефективності, тобто державні органи, наділені відповідними повноваженнями, а також підконтрольні суб'єкти: розпорядники бюджетних коштів, відповідальні виконавці державно-бюджетних програм. Так, в Україні органами, на які покладено повноваження здійснювати аудит ефективності, є Рахункова палата України, Державна фінансова інспекція.

Процес організації та проведення аудиту ефективності дещо подібний до аналогічного процесу фінансового аудиту. Проте, аудит ефективності, на відміну від традиційного фінансового аудиту, дозволяє отримати незалежну думку за результатами оцінки інформації щодо рівня ефективності використання державних фінансових ресурсів при виконанні державних програм (проектів), виявлення чинників, які перешкоджають досягненню максимального результату та обґрунтування пропозицій щодо підвищення ефективності використання державних фінансових ресурсів.

Класифікація аудиту ефективності, яка надана Міжнародною організацією вищих органів контролю державних фінансів (INTOSAI), включає наступні його види:

- аудит економічної діяльності адміністрації, досягнутої завдяки застосуванню ефективних адміністративних принципів, практики та політики управління;

- аудит продуктивності використання трудових, фінансових та інших ресурсів, включаючи дослідження систем інформації, результатів виробничої діяльності, стану внутрішнього контролю та їх моніторинг, а також оцінку заходів, вжитих об'єктом аудиту для усунення виявлених недоліків;

- аудит результативності діяльності щодо встановлення ступеня досягнення об'єктом аудиту накреслених цілей, а також перевірку фактичних наслідків і результатів діяльності порівняно із запланованими [5, с.22].

Відповідно в основі аудиту ефективності покладено теорію «трьох Е» («3Е»), тобто тих основних елементів, які характеризують стан використання бюджетних ресурсів та відповідності результатів бюджетних програм

поставленим в них цілях: економічність (economy), ефективність (efficiency), результативність (effectiveness).

Таким чином, аудит ефективності на сьогодні визначається як пріоритетний напрямок в умовах реформування системи державного фінансового контролю України. Використання аудиту ефективності є дієвим засобом визначення результативності та економічності бюджетних програм, що у підсумку визначає ефективність функціонування як фінансово-бюджетного механізму, так і механізму державного фінансового контролю України. Завдяки проведенню аудиту ефективності можливо отримати повну інформацію щодо всіх зобов'язань і фінансових ресурсів у кожний період часу, що дозволить забезпечити необхідний рівень фінансового контролю над розподілом ресурсів і мінімізувати можливості виникнення непередбачених негативних тенденцій.

Список використаних джерел:

1. Бардаш С. Щодо побудови базової класифікаційної моделі господарського контролю / С. Бардаш // Вісник КНТЕУ. – 2009 . – № 2. – С. 66-71.
2. Басанцов І. В. Розвиток державного фінансового контролю в умовах ринкової економіки України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / І. В. Басанцов; Національний університет ДПС України. – Ірпінь: [Б. В.], 2008. – 40 с.
3. Дзюба С. Направления преобразований в аудиторской деятельности / С. Дзюба // Экономика Украины. – 2003. – № 1. – С. 36-42.
4. Дорошенко О. О. Методичні аспекти аудиту ефективності виконання бюджетних програм / О. О. Дорошенко // Фінанси, облік і аудит. – 2010. – № 16. – С. 227 - 233.
5. Удачина І. Аудит ефективності - нова форма контролю/ І. Удачина // Справочник Економиста. – 2004. – № 9. – С. 20 – 24.

Пожар, Т.О. Використання аудиту ефективності як дієвої форми державного

фінансового контролю [Текст] / Т.О. Пожар // Теоретичні та практичні аспекти наукових досліджень : збірка наукових праць. - К. : НАИРИ, 2014. – С. 23-25.